

Česká společnost pro ochranu netopýrů

Katedra zoologie PřF UK, Viničná 7, 128 00 Praha 2

Krajský úřad Jihomoravského kraje
odbor životního prostředí
Žerotínovo náměstí 3
601 82 Brno

V Praze dne 26.8.2022

Věc: Stanovisko k žádosti o výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněných živočichů – záměr půdní vestavby v dětské léčebně Křetín

Na základě oznámení vašeho úřadu o zahájení správního řízení k žádosti o udělení výjimky ke škodlivému zásahu do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů živočichů (č.j. JMK 116563/2022), které jsme obdrželi datovou schránkou dne 12.8.2022, zasíláme stanovisko České společnosti pro ochranu netopýrů (dále ČESON) k záměru „**Půdní vestavba dětské léčebny Křetín**“.

Zámek Křetín, který je využíván jako dětská léčebna, je vyhlášen jako **evropsky významná lokalita za účelem ochrany letní kolonie vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*)**. V půdních prostorách zámku samice tohoto druhu každoročně odchovávají mláďata. Přítomnost letounů je zde známa od roku 2001, od té doby je lokalita odborníky pravidelně sledována (od roku 2006 v rámci dlouhodobého monitoringu netopýřích populací zajišťovaného ČESON pro AOPK ČR). Dosud nejvyšší zjištěná velikost kolonie je přes 100 jedinců (v roce 2013: 111 jedinců, z toho 61 samic, v roce 2014: 104 jedinců, z toho 76 samic). Početnost v průběhu sledování značně kolísá, v některých letech byly na půdě zjištěny pouze jednotlivé kusy nebo jen čerstvý trus, avšak s opětovným výskytem kolonie v dalších letech. Kolonie pravděpodobně v blízkém okolí paralelně využívá nějaký alternativní úkryt, jehož umístění však není známo. Takové střídání úkrytů (v závislosti zejména na aktuálním vývoji počasí v daném roce) je u vrápence malého známo i z jiných lokalit. Na půdě zámku Křetín se v

některých letech příležitostně vyskytují také jednotlivé kusy netopýra velkého (*Myotis myotis*), případně n. večerního (*Eptesicus serotinus*) (Pokorný et al. 2003, Hanák & Anděra 2005, údaje z databáze ČESON, Zukal in litt.).

Cíle a způsoby péče o předmět ochrany stanoví **souhrn doporučených opatření** pro evropsky významnou lokalitu Křetín – zámek, schválený Ministerstvem životního prostředí v roce 2016 (Dedek & Berková 2015).

Vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*) je druh, jehož letní kolonie jsou vázány na půdy velkých budov, jako jsou hrady, zámky, kostely, někdy se vyskytují i na půdách menších staveb, případně ve vytápěných sklepech. V těchto úkrytech se shromažďují samice za účelem porodu a odchovu mláďat. Vzhledem k celkově nízké reprodukční schopnosti netopýrů (každá samice má u tohoto druhu ročně jen jedno mláďe, přirozená mortalita mláďat je vysoká, až 50%) jsou tito živočichové značně zranitelní. V případě vrápence malého je důležitým faktorem také silná vazba na tradiční úkryty – pokud jsou podmínky na dané lokalitě zachovány, využívá letní kolonie stejný úkryt opakovaně v průběhu let (úkryt může sloužit i několika generacím netopýrů). Nečekaný zánik takového úkrytu může proto mít zásadní dopad na lokální populaci. Vhodná místa pro rozmnožování vrápence malého v ČR postupně ubývají, a to zejména z důvodu rekonstrukcí budov a uzavírání vletových otvorů kvůli výskytu zdivočelých domácích holubů. Je proto velmi důležité zachování každého jednotlivého úkrytu, který je netopýry využíván.

V rámci plánovaných stavebních zásahů má být v severozápadní části půdy zámku vybudována vestavba se čtyřmi kanceláři, zasedací místností, sociálním zařízením a malou kuchyňkou. K projektu byl vypracován odborný zoologický posudek (Zukal 2022), ve kterém jsou uvedeny podmínky pro realizaci stavby tak, aby dopad na letouny byl minimalizován (některé podmínky byly již začleněny do projektové dokumentace, a to na základě předchozí konzultace architektonické kanceláře s doc. J. Zukalem):

- „stavební práce nelze realizovat v období, kdy je úkryt obsazen koloniemi netopýrů, tj. od poloviny dubna do poloviny září.
- v případě, že bude při realizaci stavebních prací nalezen obsazený úkryt, je nutné přesunout práce na jinou část budovy a umožnit netopýrům opustit tento úkryt. Případně si vyžádat spolupráci s odborníkem (např. zaměstnanci záchranné stanice), který zajistí jejich odchyt.

- *je nutné zachovat nedotčené prostory severovýchodního rohu půdy, kde je lokalizován hlavní úkryt kolonie (již zahrnuto v návrhu projektu).*
- *prostory půdní vestavby nebudou vyplňovat celý výškový profil půdy, čímž se umožní netopýrů využívat všechny části půdních prostor jako je tomu doposud (již zahrnuto v návrhu projektu).*
- *vlastní realizaci vestavby doporučuji průběžně konzultovat s odborníkem ochrany přírody.*“

Pro další existenci letní kolonie netopýrů v budově je vždy zásadní zachování výletových otvorů, které netopýři používají pro přístup do úkrytu. Tyto otvory nemusejí vždy přímo navazovat na vlastní úkryt, někdy netopýři absolvují poměrně dlouhou a složitou cestu od vletového otvoru do úkrytu. Při stavebních úpravách je nutné zachovat průchodnost celé trasy, kterou netopýři doposud využívali (Schnitzerová et al. 2015).

V případě zámku Křetín nebylo konkrétní umístění výletových otvorů i přes vynaložené úsilí dosud vypátráno, a to doc. Zukalem při posouzení vlivu stavby, ani Mgr. Hanou Berkovou, která zde od roku 2007 provádí každoroční sčítání netopýrů v rámci monitoringu koordinovaného ČESON. H. Berková (in litt.) uvádí, že vletové otvory mohou být i na opačné straně půdy, protože při některých kontrolách byli jednotlivci zjištěni například i v části půdy nad výtahem nebo v místnosti, kde jsou kufry. Prostor, který má být přestavěn na kanceláře, tak může být spojovacím koridorem.

Dohledání otvorů, které vrápenec používají, je na této lokalitě velmi obtížné až nemožné. Přesto doporučujeme před zahájením prací znovu prohlédnout celý prostor půdy a zjistit, zda potenciální výletové otvory nejsou lokalizovány právě v části, kde má být zbudována vestavba, a vyloučit tak možnost, že budou stavbou uzavřeny jediné přístupové možnosti pro tyto živočichy. Vrápenec malý dává přednost větším vletovým otvorům typu střešního okénka, kterým může do úkrytu přímo vletět, protože nedokáže lézt po stěnách a střepech (doporučená velikost otvoru pro tento druh je min. 60 x 30 cm, š. x v., viz Schnitzerová et al. 2015). Někdy však mohou být otvory využívané tímto druhem i relativně nenápadné - přístup může být například přes nepoužívané komínové těleso apod.

Vlastní spojovací koridor by však neměl být stavbou přerušen, protože vestavba nebude vyplňovat celý výškový prostor půdy.

Stanovisko k žádosti o výjimku

S ohledem na skutečnost, že vestavba zaujme pouze zhruba $\frac{1}{4}$ plochy půdního prostoru (163 m²) a bude vybudována v severozápadní části půdy, tj. nezasáhne hlavní úkryt kolonie v severovýchodním rohu, **souhlasíme s udělením výjimky** ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných živočichů ve smyslu § 56 zákona č. 114/1992 Sb pro tento záměr, a to **za dodržení podmínek uvedených v posudku doc. J. Zukala z července 2022.**

Kromě toho doporučujeme **doplnit podmínku, aby před zahájením prací bylo ověřeno, že zbudováním vestavby nebudou uzavřeny jediné vhodné přístupové otvory pro vrápence. Případně by bylo nutné poskytnout náhradní vletový otvor**, například otevřením střešního okénka v jiné části půdy (ovšem tak, aby se nezměnilo proudění vzduchu a tedy i teplota v hlavním úkrytu kolonie).

Dále doporučujeme, **aby byl po celou dobu stavby zajištěn odborný biologický dozor**, který dohlédne na správné načasování stavebních prací, na dodržení stanovených podmínek i na technické detaily. Jako vhodného odborníka doporučujeme doc. Zukala nebo Mgr. Hanu Berkovou (berkova.hana@gmail.com, tel. 737 106 361).

V případě dalších dotazů se na nás, prosím, neváhejte obrátit.

S pozdravem

ČESON
Česká společnost pro ochranu netopýrů
Katedra zoologie PřF UK
Viničná 1594/7, 128 00 Praha 2
IČO: 49370731, DIČ: CZ49370731

Mgr. Eva Cepáková, PhD.
Česká společnost pro ochranu netopýrů
tel: 732 615 295
email: netopyr@ceson.org

Použité a doporučené zdroje informací:

Andreas M., Cepáková E. & Hanzal V. (2010): Metodická příručka pro praktickou ochranu netopýrů. 2. aktualizované a doplněné vydání. AOPK ČR, Praha, 94 str.

Dedek P. & Berková H. (2015): Souhrn doporučených opatření pro evropsky významnou

lokalitu Křetín – zámek. AOPK ČR, Správa CHKO Pálava a krajské středisko Brno, 8 str.

Hanák V. & Anděra M. (2005): Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. V. Letouni (Chiroptera) – část 1. Vrápencovití (Rhinolophidae), netopýrovití (Vespertilionidae – *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus*, *Plecotus austriacus*). Národní muzeum, Praha, 92 str.

Pokorný M., Berková H., Gaisler J., Řehák Z. & Zukal J. (2003): Letní výskyt netopýrů v lidských stavbách v Moravském krasu a širším okolí. *Vespertilio* 7: 161-168.

Schnitzerová P., Cepáková E. & Viktora L. (2015): Netopýři v budovách. Rekonstrukce a řešení problémů. 2. aktualizované vydání. Česká společnost pro ochranu netopýrů, 88 str. (http://www.ceson.org/document/brozura_Netopyri_2015_final.pdf)

Zukal J. (2022): Posouzení vlivu plánované půdní vestavby Dětské léčebny ve Křetíně na populace netopýrů. Odborný posudek – zoologický průzkum. Nepubl. zpr., 7.str.

webové stránky Náš soused netopýr (www.sousednetopyr.cz) - řešení problémů spojených s výskytem netopýrů v budovách, šetrné postupy při rekonstrukcích